

Les aules d'acollida

El sistema educatiu de Catalunya va iniciar, durant el curs 2004-2005, una nova experiència destinada a incorporar plenament l'alumnat estranger a les pràctiques socials dels centres escolars. Les aules d'acollida van ser concebudes com un recurs de les escoles i dels instituts per facilitar l'adaptació escolar de l'alumnat nouvingut des de la promoció, entre altres coses, de l'aprenentatge de la llengua catalana.

Les aules d'acollida s'incorporen dins un sistema educatiu que vol ser inclusiu. Per això és un recurs que l'Administració proporciona a cada centre escolar facilitant-li el personal i el material adient, i són els centres, de manera col·lectiva en els claustres, els que prenen les decisions sobre la utilització més adient que se'n pot fer. Per norma general, l'alumnat nouvingut s'incorpora des del primer dia en una de les aules ordinàries del seu centre i assisteix, d'acord amb les decisions dels centres i les recomanacions de l'Administració, unes quantes hores setmanals a l'aula d'acollida, amb l'objectiu de facilitar-ne la plena incorporació, tant a les activitats d'ensenyament i aprenentatge que es realitzen a l'aula ordinària, com al conjunt de tasques que es realitzen al centre escolar.

No cal dir que un dels eixos vertebradors de les activitats que tenen lloc a les aules d'acollida és l'aprenentatge de la llengua de l'escola, el català. Per tal que l'alumnat es pugui incorporar plenament a les pràctiques socials dels centres docents, cal, entre altres coses, que aquest tingui certes habilitats comunicatives per poder regular el conjunt dels intercanvis socials que es porten a terme, tant entre l'alumnat com amb el

professorat. Per això, els centres escolars, en molts casos de la mà de les persones encarregades de les aules d'acollida i amb l'ajut de les assessores i els assessors LIC, han desenvolupat materials, activitats i estratègies amb la intenció de promoure un desenvolupament ràpid de les habilitats comunicatives bàsiques en català de l'alumnat estranger i, així, aconseguir-ne la participació activa al centre escolar tan aviat com sigui possible.

Les diferents avaluacions realitzades des de la posada en marxa de les aules d'acollida han mostrat, de manera persistent, que existeix una estreta relació entre l'adaptació escolar i l'aprenentatge del català. Certament, ateses les característiques d'aquestes avaluacions, és difícil determinar si l'alumnat més adaptat acadèmicament és el que aprèn més català o, a la inversa, l'alumnat que aprèn més català és el que s'adapta més bé al centre escolar. Però, a efectes educatius, la discussió sobre si és primer l'ou o la gallina és poc rellevant. El que educativament importa és que totes dues qüestions van agafades de la mà. D'altra banda, aquesta apreciació està d'acord amb el que coneixem sobre el valor del domini del llenguatge per regular els intercanvis socials de les persones. És a dir, els intercanvis socials es poden veure dificultats quan existeix un domini molt pobre de les habilitats comunicatives i, a la vegada, una manca de participació pot comportar poca adaptació si els intercanvis socials no es poden regular de manera satisfactòria.

A vegades, ens oblidem de la dimensió social del llenguatge i n'emfatitzem uns altres aspectes, tant pel que fa al procés d'aprenentatge de la llengua, com a l'explicació dels re-

sultats obtinguts mitjançant l'activitat didàctica. Per exemple, acostumem a utilitzar les característiques de la llengua familiar com a «explicació» del procés d'adquisició d'una de nova. Certament, no serem nosaltres qui negarem que l'alumnat amb una llengua familiar romànica té més facilitats per aprendre el català que no pas l'alumnat amb una llengua familiar que no hi comparteix un mínim d'aspectes formals. De fet, el professorat de les aules d'acollida coneix les dificultats per ensenyar català als nois i noies xinesos, per exemple. No obstant això, el que hem après de les avaluacions de les aules d'acollida, com ja hem assenyalat, és que hi ha una estreta relació entre l'adaptació escolar de l'alumnat estranger i l'aprenentatge del català, independentment de quina sigui la seva llengua familiar. I, evidentment, aquest fet té implicacions importants, tant pel que fa a la utilització de les aules d'acollida com a les estratègies didàctiques que cal emprar per promoure l'aprenentatge del català.

Per exemple, una utilització de l'aula d'acollida centrada exclusivament en l'aprenentatge de la llengua, que oblidia el bagatge personal, lingüístic i cultural de l'alumnat, així com

l'impacte del fet migratori, ajuda poc a aconseguir que els nois i les noies nouvinguts s'adaptin a les nostres institucions docents i, de la mateixa manera, l'ús d'estratègies i d'eines didàctiques, molt útils per a uns altres tipus d'aprenents, que no tenen en compte les necessitats específiques de l'alumnat estranger, poden ser molt poc rendibles.

Les diferents avaluacions realitzades des de la posada en marxa de les aules d'acollida han mostrat, de manera persistent, que existeix una estreta relació entre l'adaptació escolar i l'aprenentatge del català

Aquest monogràfic presenta, des d'aquesta perspectiva, quatre experiències dutes a terme en diferents aules d'acollida de primària. Sabem que existeixen unes altres experiències semblants i, fins i tot, unes altres maneres d'utilitzar-les, com ara, per exemple, reformular-les com a suport lingüístic dins de l'aula ordinària. No obstant això, aquestes experiències triades sintetitzen, al nostre entendre, una manera de treballar que presta atenció tant a l'aprenentatge de la llengua com a l'adaptació de l'alumnat.

La primera experiència és un relat del treball en equip que es realitza mitjançant el pla d'entorn en una zona escolar de la ciutat de Girona que té un percentatge elevat d'alumnat nouvingut. Probablement, la característica més notable és el treball en xarxa que realitza tant el professorat i l'assessora LIC, com l'alumnat nouvingut dels centres docents. Aquesta manera de fer té notables avantatges, ja que facilita el coneixement i l'intercanvi de l'alumnat nouvingut amb l'alumnat d'altres institucions educatives que es troba en la mateixa situació i que, per tant, pot compartir experiències, vivències i també aprenentatges.

La segona experiència és presentada pel professorat de l'aula d'acollida d'una escola de Salt. El valor de l'activitat rau en l'esforç de posar en relació funcional els aprenentatges de l'alumnat amb el seu entorn. En concret, l'article versa sobre l'aprofitament didàctic d'una visita dels nois i noies de l'aula d'acollida al mercat del poble.

Les altres dues experiències mostren, des del treball per projectes, com es pot relacionar el bagatge de l'alumnat amb

l'aprenentatge de la llengua i la seva adaptació escolar. Totes dues experiències consisteixen en la realització d'un treball que té un destinatari concret. En un cas, l'elaboració d'un mural per presentar-lo a la resta de l'alumnat de l'escola i, en l'altre, la participació en un concurs literari. Totes dues experiències tenen en comú que parteixen, en un cas, del bagatge personal de l'alumnat i, en l'altre, del coneixement lingüístic en la seva llengua.

Finalment, cal dir que, en algunes d'aquestes experiències, es mostra com les tecnologies de la informació i la comunicació són eines molt útils per aconseguir els objectius didàctics proposats al començament de l'activitat.

HEM PARLAT DE:

- Aules d'acollida.
 - Diversitat social i cultural.
-

Ignasi Vila i Carina Siqués
Universitat de Girona

ignasi.vila@udg.es